

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.826/2022/6/II.

A felperes: felperes, felperes címe

A felperes képviselője: dr. Kalota Ágnes Mária ügyvéd, ügyvéd címe

Az alperesek: I.r. alperes, I.r. alperes címe., I. rendű,

II.r. alperes, II.r. alperes címe, II. rendű,

III.r. alperes, III.r. alperes címe., III. rendű

Az alperesek képviselői:

dr. Técsy Gyula ügyvéd, ügyvéd címe., aki az I. és II. rendű alperest képviseli,

dr. Tósoky Balázs ügyvéd, ügyvéd címe, aki a III. rendű alperest képviseli

A per tárgya: tartási szerződés semmisségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 26.P.22.797/2018/85.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 412.750 (négy száztizenkétezer-hétszázötven) forint, a II. rendű alperesnek 498.475 (négy százkilencvennyolcezer-négy százhetvenöt) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 2.500.000 (kétfmillió-ötszáz ezer) forint fellebbezési illetéket a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára e határozat meghozatalának napjától számított 60 napon belül.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] A Budapest, belterület helyrajzi szám1, település, ingatlan címe szám alatti ingatlan örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) tulajdonában állt.

[2] Az örökhagyó 2009. január 12-én kelt írásbeli magánvégrendeletében úgy rendelkezett, hogy az ingatlant a felperes, készpénzét és ingóságait, valamint az OTP-nél tartott megtakarításait pedig személy1 örökölje.

[3] Az örökhagyó 2013. április 11-én két újabb, tartalmában szinte teljesen azonos írásbeli magánvégrendeletet készített, abban az ingatlant a III. rendű alperesre, az ingóságokat pedig személy2 hagyta.

[4] Az örökhagyó az évek során számos, időségek gondozását ellátó intézményben tartózkodott. Asztmás megbetegedésben szenvedett, melyre oxigénpalackot használt, illetve

látása nagymértékben megromlott. Segítséggel önellátásra képes volt. 2015 januárjától házi szociális segítségnyújtásban részesült.

[5] 2016 tavaszán az örökhagyót a kórház Belgyógyászati Osztályán kezelték, ahol 2016. május 6-án ismét végrendelkezett. Írásbeli magánvégrendeletében az ingatlant és az OTP-nél levő megtakarításait, valamint ingóságait a II. rendű alperesre hagyta.

[6] Az örökhagyó a kórházból 2016. május 7-én az gondozóházba került, ahol 2016. június 13-ig tartózkodott. Innen településre², az I. rendű alperes által plébánosként vezetett plébánia épületébe költözött. 2016. június 16-án újabb írásbeli magánvégrendeletet készített. Ebben arról rendelkezett, hogy a halála időpontjában tulajdonát képező minden ingóságát, készpénzét, nyugdíját, esetleges követeléseit halála után kizárólag az I. rendű alperes örökölje.

[7] 2016. június 21-én az örökhagyó és az I. rendű alperes között tartási szerződés jött létre, mely szerint az örökhagyó, mint eltartott az I. rendű alperesre, mint eltartóra ruházta át az ingatlan tulajdonjogát a holtig tartó haszonélvezeti jogával terheltén. Az I. rendű alperes a tartási szerződésben vállalta, hogy az örökhagyót haláláig eltartja, róla gondoskodik, számára az étellemezést biztosítja. Főz, mos, takarít rá, a fűtést, világítást biztosítja számára, betegségében gyógykezelteti, ápolja, azzal, hogy mindezekhez szükség esetén külső személyt is igénybe vehet. A tartási szerződés szerint az I. rendű alperes köteles volt az örökhagyót halála esetén illő módon eltemettetni. A megállapodás értelmében az I. rendű alperes a tartási szolgáltatásokat 2016. június elejétől volt köteles nyújtani a saját háztartásában, az örökhagyó részére önálló szobát biztosítva.

[8] Az örökhagyó 2016. október 30-án hajadon családi állapotban hunyt el, törvényes örökösei a testvéreinek leszármazói voltak. közjegyző közjegyző 52011/Ü/836/2016/16-1. sorszámú, 2017. március 8-án kelt végzésével az örökhagyó hagyatékát a 2016. június 16-i végrendelet alapján teljes hatállyal az I. rendű alperesnek adta át.

[9] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó és az I. rendű alperes között 2016. június 21-én létrejött tartási szerződés érvénytelen. Kérte az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását és az I. rendű alperes kötelezését annak tűrésére, hogy az ingatlan, illetve a közös tulajdonból hozzátartozó 880/10000 eszmei tulajdoni hányad tekintetében az I. rendű alperes 1/1 arányú tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásból a földhivatal törölje és oda a felperes 1/1 arányú tulajdonjogát végrendeleti öröklés jogcímén bejegyezze. Kérte annak megállapítását, hogy az örökhagyó 2013. április 11-én, 2016. május 6-án kelt végrendeletei a felek viszonylatában érvénytelenek. Ezzel összefüggésben kérte az alperesek kötelezését annak tűrésére, hogy az I. rendű alperes tulajdonjogát a kormányhivatal az ingatlan-nyilvántartásból törölje és a felperes tulajdonjogát bejegyezze. Perköltség igényét csak az I. és II. rendű alperesekkel szemben kívánta érvényesíteni.

[10] A tartási szerződés érvénytelenségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:96. §-ára hivatkozással állította. Érvéle szerint a megállapodás – annak nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző volta miatt – semmis. Előadta, hogy az I. rendű alperes katolikus papként, társadalmi és etikai szabályokat megszegve – ismerve az örökhagyó idős korát és helyzetét – a tőle szerzett információkat arra használta fel, hogy a vagyont megszerezze. Közismert volt, hogy az örökhagyó vagyonát az egyházra kívánta hagyni, az I. rendű alperessel kötött szerződés azonban ezt a szándékot megghiúsította. A tartás helyéül kijelölt plébánia sem volt alkalmas arra, hogy ott az örökhagyóról az I. rendű alperes gondoskodjék. Az I. rendű alperes szándéka nem tartós gondozásra irányult, és azt nem is volt képes megfelelő módon nyújtani. Nincs tudomása arról, hogy az I. rendű alperes a szállás biztosításán kívül más tartási tevékenységet végzett volna, a szállást sem saját vagyona

terhére, hanem a plébánia egyházi tulajdonú épületében teljesítette. A szerződés megkötése azért is elítélendő, mert az örökhagyó vagyona lehetővé tette volna sokkal jobb körülmények biztosítását is számára, amire azonban a tartási megállapodás miatt nem kerülhetett sor.

[11] A végrendeletek érvénytelenségét a Ptk. 7:14. § (5) bekezdésére hivatkozással állította. Érvelése szerint a végrendeleteket nem az örökhagyó írta alá, azok keletkezésekor belátási képessége teljes mértékben hiányzott. Az örökhagyó a végrendeletek készítésének idején nevének aláírására és olvasásra képtelen állapotban volt.

[12] A 2013. április 11-i végrendeletek esetében érvénytelenségi okként a Ptk. 7:19. § (1), (3) bekezdését is megjelölte, arra hivatkozással, hogy az okiratok készítésénél a III. rendű alperes közreműködött.

[13] Az I. és II. rendű alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására és a felperes perköltségben marasztalására irányult. Vitatták a felperes keresetiségi jogát. Érvelésük szerint a tartási szerződés megtámadására a felperes azért nem jogosult, mert az örökhagyónak ezt megelőzően és a felperes javára szóló végrendeletet követően két olyan végrendelet is volt, melyek alapján a felperes nem tekinthető végrendeleti örökösnek. A Ptk. 7:41. § (2) bekezdése alapján azzal érveltek, hogy az örökhagyó újabb írásbeli végrendelete miatt a korábbi végrendeleteket visszavontnak kell tekinteni. Amennyiben az ingatlanra vonatkozóan létrejött, legalább egyik végrendelet érvényes, úgy a felperesnek nincs keresetiségi joga. Mindemellett a felperest egyik későbbi végrendelet sem nevezi meg örökösnek, az ingatlanok nem végrendeleti örököse, ezért a tartási szerződés megtámadására sem jogosult.

[14] Az I. rendű alperes vitatta a tartási szerződés jóerkölcsbe ütköző voltát. A szerződéskötésre az örökhagyó kezdeményezésére került sor, a megállapodás semmilyen szabályt nem sért. Római katolikus papként tevékenykedik, e tisztségének azonban a jogvita elbírálása szempontjából jelentősége nincs.

[15] A III. rendű alperes előadta, hogy a rá eső örökrészt visszautasította, örökölni nem kíván, a felperessel szemben perköltség igénye sincs. A 2013. április 11-i végrendeleteknél az egyik tagja valóban közreműködött, az örökhagyó mellett jelen volt és a végrendelet tartalmának érdemi befolyásolására ez lehetőséget nyújthatott. Ennek oka azonban az volt, hogy az egyházi rend tagjának nem volt tudomása a részvétel lehetőségét kizáró jogi rendelkezésekről.

[16] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy az I-II. rendű alpereseknek személyenként 910.000 forint perköltséget fizessen meg. Megállapította azt is, hogy a felperes részére 146.395 forint kereseti illeték visszatérítésének van helye a fél külön kérelmére. Egyben felhívta a „földhivalt”, hogy a perindítás tényének feljegyzését az ingatlan tulajdoni lapjáról törölje.

[17] A jogvitát a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 50. § (1) bekezdése és 57. § (1) bekezdése alapján a Ptk. szerint bírálta el, miután a tartási szerződés és a támadott végrendeletek is annak hatálybalépése, 2014. március 15. után keletkeztek.

[18] Elsődlegesen a keresetiségi jog fennálltát vizsgálta, figyelemmel az alperesek védekezésének tartalmára. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy az örökhagyó egymást követően több eltérő tartalmú végrendeletet alkotott. A végrendelet megtámadásának jogára vonatkozóan a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésének rendelkezését alkalmazta. Hangsúlyozta, hogy a 2009. január 12-én kelt végrendelet csak a hagyatékbba tartozó ingatlan tekintetében nevezte meg örökösnek a felperest, ezért keresetiségi joga csak ezen ingatlan tekintetében

vizsgálható. A 2013. április 11-én és 2016. május 6-án kelt végrendeletek alapján az ingatlan tekintetében a II. és III. rendű alperesek a nevesített örökösök.

[19] A felperes keresetösségi jogát arra alapította, hogy az örökhagyó 2009. január 12-i végrendelete alapján a tartási szerződéssel átruházott ingatlan tulajdonjogát végrendeleti öröklés jogcímén a hagyaték megnyíltakor megszerezte. Mivel az örökhagyó 2013. április 11-i és 2016. május 6-i végrendeletei érvénytelenek, azok alapján a korábbi (2009. január 12-i) végrendeletet nem lehet a Ptk. 7:41. § (2) bekezdése szerint visszavontnak tekinteni. Ezért a felperes végrendeleti örökös minősége az ingatlan tekintetében megállapítható, ez pedig a végrendeletek és a szerződés megtámadása esetében is megalapozza jogi érdekeltségét.

[20] A tartási szerződéssel kapcsolatban az elsőfokú bíróság figyelembe vette a Ptk. 6:88. § (1), (3) bekezdésének rendelkezését is. A felperest keresetösségi jog csak abban az esetben illeti meg, ha e vonatkozásban jogi érdekének fennállta megállapítható (a Ptk. ebben az esetben meghatározott személyt, így a felperest a per megindítására nem jogosítja fel).

[21] A szerződés semmisségével kapcsolatos peres eljárás indításához fűződő jogi érdek jogszabályban biztosított jogot, érvényesíthető igényt jelent. A szerződő feleken kívül álló személynek a támadott szerződésből fakadó érvénytelenségi keresetben az eredeti állapot helyreállításával orvosolható jogsérelmet kell állítania és azt igazolnia, hogy a meghozandó döntés jogaira és/vagy kötelezettségeire közvetlenül kihat. Ezért a felperest a tartási szerződés érvénytelensége tekintetében keresetösségi jog csak abban az esetben illeti meg, ha a 2009. január 12-én kelt végrendelet alapján az ingatlant ő örökölné, vagyis az azt követően keletkezett végrendeletek érvénytelenek bizonyulnak.

[22] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésének értelmezésével arra következtetett, hogy a felperes keresetösségi joga a támadott végrendeletek tekintetében is csak abban az esetben állhat fenn, ha a tartási szerződés érvénytelenségét a bíróság megállapítja. Az ingatlan tekintetében ugyanis csak ebben az esetben minősül örökösnek, végrendeleti örökösként az I. rendű alperes javára bejegyzett tulajdonjog törlését és saját tulajdonjoga bejegyzését csak ekkor kérheti eredményesen. Mindezek alapján a tartási szerződés érvénytelenségét és a végrendeletek érvénytelenségét nem egymást követően, hanem egyidejűleg kell vizsgálni. Amennyiben ezek közül bármelyik esetében a bíróság arra a következtetésre jut, hogy az nem érvénytelen, a kereset alaptalan.

[23] A tartási szerződés jóerkölcsbe ütközését a Ptk. 6:96. §-ának rendelkezései és a bírói gyakorlat alapján vizsgálta (BH1989. 230., BH2006. 284., Pfv.I.20.145/2015/6., BH2016. 139.) azzal, hogy a felperesnek kellett bizonyítania a semmisségi ok fennálltát a szerződés megkötésekor, tekintettel a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdésére. A felperesnek bizonyítania kellett, hogy a szerződéskötésre az általános társadalmi megítélés szerint egyértelműen tisztességtelennek és elfogadhatatlannak tekinthető, 2016. június 21-én fennálló körülmények között került sor. A megállapodás jóerkölcsbe ütköző jellegének vizsgálata során különösen azt találta értékelendőnek, hogy a szerződés megkötésére az örökhagyó befolyásmentes, kifejezett kívánságára került-e sor, illetve, hogy a törvény szerint a tartásra kötelezett közeli hozzátartozójára a gondozásával összefüggésben számíthatott-e.

[24] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint önmagában az a körülmény, hogy a felperes feltételezéseiből kiindulva az örökhagyó érdekeivel ellentétesnek állítja a tartási szerződés megkötését, nem eredményezi, hogy a megállapodás tárgya, az általa elérni kívánt cél vagy az abban foglalt kötelezettségvállalás a társadalom általánosan elfogadott erkölcsi normáit, szokásait nyilvánvalóan sértené, ezért tisztességtelennek, elfogadhatatlannak tekinthető.

[25] A bizonyítási eljárás adatai közül a II. rendű alperes és a felperes személyes előadását emelte ki. Az eljárás során a felperes nem adott elő olyan tényeket és körülményeket a 25. sorszámú jegyzőkönyvben rögzítettekén kívül, melyek a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközését, az általános társadalmi elvárásokkal össze nem egyeztethető jellegét támasztanák alá. A semmisség fennálltához nem elegendő, ha a felperes előadása szerint a tartási szerződés megkötése a javára szóló végrendeleti juttatáshoz fűződő vagyoni érdekét sértette, továbbá, hogy az örökhagyó a felperes számára váratlanul úgy rendelkezett ingatlanáról, hogy azt tartás fejében az I. rendű alperesnek juttatja. E nyilatkozatokban a fél nem jelölte meg, hogy a szerződés megkötése miért volt az örökhagyó valós vagyoni és személyes érdekeivel egyértelműen ellentétes, továbbá, hogy mely körülmények jelentették az örökhagyó helyzetének a kihasználását, illetve a helyzetével való visszaélést.

[26] A per egyéb adatai alapján bizonyítottanak találta, hogy a tartási szerződés megkötése kifejezetten az örökhagyó akaratával egyezően és érdekeinek megfelelően történt. Ennek körében jelentőséget tulajdonított annak, hogy az örökhagyót évek óta foglalkoztatta megfelelő elhelyezésének gondolata. Számos, idősök gondozására specializálódott intézményben lakott, de mindenütt elégedetlen volt az elhelyezéssel. személy1, tanú1, tanú2 tanúk, továbbá a II. rendű alperes személyes nyilatkozata is azt támasztották alá, hogy a tartási szerződés megkötése az örökhagyó valós akaratának megfelelt, helyzetének kihasználását, a társadalom általános értékítéletével ellentétes szerződési célt és körülményeket a bizonyítási eljárás adatai nem igazoltak. Értékelte az elsőfokú bíróság a Budai Központi Kerületi Bíróság 24.P.23.219/2017/22/F/13. számú iratát is, amely az örökhagyó 2016. június 15-i pszichiátriai vizsgálatát tartalmazza.

[27] Alaptalannak találta az elsőfokú bíróság a felperes arra vonatkozó érvelését, hogy az elhelyezés egy másik idősök otthonában alkalmas lett volna, ez a megoldás az örökhagyó akaratával sem egyezett. A szerződés megkötésekor az örökhagyó 93 éves volt, betegsége és idős kora miatt gondozásra szorult, ezzel maga is tisztában volt. Korábbi végrendeleteiben is az a szándéka fejeződött ki, hogy annak a személynek juttassa ingatlanát, aki a róla gondoskodást vállalja. Igyekezett feltárni azokat a lehetőségeket, amelyek végleges megoldást jelentenének számára. Leszármazója nem volt, elhelyezését személy1 és a III. rendű alperes nem vállalták, erre a felperes sem mutatott hajlandóságot. 2016 májusának végére nyilvánvalóvá vált, hogy az örökhagyó az I. rendű alperes gondozására és támogatására számíthat.

[28] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a megállapodás jóerkölcsbe ütköző volta az örökhagyó idős kora miatt sem állapítható meg. A tartási szerződés az eltartott haláláig, határozatlan időtartamra kötött szerződés, melynek egyik alapvető eleme a kockázatvállalás, annak érvényességét még az sem zárja ki, ha az eltartott akár rövidesen bekövetkező halálának tudatában kötik meg. Ezzel ellentétes felfogás az idős kora és súlyos betegsége folytán gondozásra és ápolásra szoruló személlyel szemben azt az elvárást támasztaná, hogy életének legnehezebb szakaszában gondozását és ápolását szükségtelenül és kizárólag idegen személyek igénybevételeivel oldja meg. Ezért a tartási szerződést kötő fél tudati állapota nem teszi a megállapodást érvénytelenné. Jelen esetben az örökhagyó a megállapodást 93 évesen kötötte, idős kora, asztmás megbetegedése és látásának romlása ellenére önellátó volt, életvitelében bár segítségre szorult, de rövid időn belüli halálát jelentő körülmény nem merült fel. tanú1 tanú nyilatkozatát is értékelve arra a következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperesnek az örökhagyó közeli halálával számolnia nem kellett. A felperes azt sem bizonyította, hogy az I. rendű alperes annak a tudatában kötött szerződést, hogy a megállapodásbéli szolgáltatásokat nem kell majd nyújtania az örökhagyó rövid időn belül bekövetkező halála miatt.

[29] A bíróság a jogvita elbírálása során nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a tartási kötelezettséget az I. rendű alperes milyen tartalommal és hogyan teljesítette, mert az esetleges szerződésszegés a megállapodás érvénytelenségét nem eredményezi. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a tartási szerződés érvénytelenségét nem tartotta megállapíthatónak. Mivel a tartási szerződés érvényes, a felperes az ingatlanak nem örököse, ezért a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése alapján nem áll fenn keresetőségi joga a támadott végrendeletek esetében sem.

[30] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint azonban a felperest keresetőségi jog a tartási szerződésre vonatkozóan sem illette meg. A 2016. június 16-án kelt holográf végrendeletben az örökhagyó úgy rendelkezett, hogy halálakor a tulajdonát képező valamennyi ingóságát, készpénzét, nyugdíját és esetleges követeléseit az I. rendű alperes örökölje. Ezt a végrendeletet a felperes keresetében nem támadta. Mivel a Ptk. 7:37. § (1) bekezdése szerint a végrendelet érvénytelenségét csak megtámadó nyilatkozat alapján lehet megállapítani, a perben úgy kellett tekinteni, hogy ez a végrendelet érvényes és hatályos, a Ptk. 7:3. § (2) bekezdése értelmében az öröklés rendjét az abban megjelölt hagyatéki vagyon tekintetében meghatározza. Mivel a hagyatékba beletartozik mindaz a vagyon, ami az örökhagyót halálakor megillette, ezért beleértendő az örökhagyó által még nem érvényesített vagyoni jogi igények, követelések is. A követelések tekintetében a végrendeleti örökös az örökhagyó jogi státuszát folytatja, minden tekintetben azonos lesz a jogi helyzete (Kúria Pfv.I.22.363/2011/5. számú határozata, megjelent: BH2013. 96. számú eseti döntésként).

[31] Jelen esetben a tartási szerződés érvénytelenségéből eredő tulajdonjog bejegyzése iránti követelés az örökhagyó vagyonába tartozott, azt pedig a 2016. június 16-án kelt végrendelet alapján az I. rendű alperes örökölte. Mivel van olyan érvényes végrendelet, amelynek alapján az I. rendű alperes szerezte meg öröklés útján az örökhagyó követelését, a tartási szerződés érvénytelensége tekintetében a felperesnek jogi érdeke nem áll fenn, ezért keresetőségi joggal sem rendelkezik a szerződés érvénytelensége iránti igény tekintetében. Mindez azt eredményezi, hogy a felperes keresetőségi joga a támadott végrendeletek tekintetében sem állapítható meg, mert a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésében írt feltételek nem állnak fenn, a felperes öröklés jogcímén az ingatlan tulajdonjogát nem szerezheti meg.

[32] Az elsőfokú bíróság ezen indokok alapján elutasította a keresetet és rendelkezett a perköltség viselése tárgyában is a Pp. 78. § (1) bekezdése és 82. § (2) bekezdése szerint. A pertárgy értékét az ingatlan 19.500.000 forint forgalmi értékéhez igazodóan határozta meg (Budai Központi Kerületi Bíróság 24.P.23.219/2017/27. számú irata). Az I-II. rendű alperesek javára szóló két végrendelet érvénytelensége iránti kereset értékét 39.000.000 forintban, a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti igényt 15.000.000 forintban számolta, és az I-II. rendű alperesek perköltség viselése szempontjából figyelembe veendő pertárgyértéket 54.000.000 forintban vette figyelembe. Az I-II. rendű alperesek jogi képviselőjének munkadíját a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. § (2) bekezdés *b)* pontja szerint határozta meg.

[33] Az iratok alapján megállapította, hogy a felperes mindösszesen 900.000 + 270.000 + 146.395 + 330.000 forint illetéket fizetett meg. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 42. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján azonban csupán 1.500.000 forint a térítendő illeték, ezért az Itv. 80. § (1) bekezdés *f)* pontja értelmében a felperest tájékoztatta a különbözeti illeték visszatérítése iránti igény előterjesztésének a lehetőségéről. A per befejeződésére figyelemmel rendelkezett a perfeljegyzés törléséről.

[34] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett. Jogorvoslati kérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását indítványozta a Pp. 252. § (2)-(3)

bekezdéseire hivatkozással. Másodlagosan a Pp. 253. §-a szerint kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatásával keresetének helyt adó döntés meghozatalát. Harmadlagosan az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a perköltség mérséklését kérte, a II. rendű alperes javára megállapított összeg 50%-os leszállítását.

[35] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat súlyosan megsértette, helytelenül mérlegelte a rendelkezésre álló tényállításokat és bizonyítékokat.

[36] Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a 22. sorszámú jegyzőkönyvben tájékoztatta az I. és a II. rendű alperes képviselőjét arról, hogy a bizonyítási eljárást először a perbeli legitimáció tekintetében fogja kizárólagosan lefolytatni. A pervezetés alapján tehát az elsőfokú bíróság a keresetösségi jog bizonyítását megelőzően vagy azzal egyidejűleg nem kívánt bizonyítást lefolytatni a tartási szerződés érvénytelenségére vonatkozóan. Döntése szerint azt kívánta vizsgálni, hogy a tartási szerződés megtámadására a felperes jogosult-e, és a bizonyítást elsőként a 2013. április 11-i és 2016. május 6-i végrendeletek érvénytelensége tekintetében akarta folytatni. Azokat a tanúkat hallgatta meg, akik várhatóan a végrendeletek érvényessége tekintetében tudtak nyilatkozni. A felek és azon tanúk meghallgatásánál, akik a végrendeleten kívül a tartási szerződéssel kapcsolatban is vallomást tudtak tenni, nyilvánvalóan rákérdezett ezekre a körülményekre is.

[37] Ezzel szemben érdemi döntésében az elsőfokú bíróság előzetes tájékoztatás nélkül a korábbi, éveken keresztül képviselt álláspontjától eltérően úgy határozott, hogy bár elsősorban a keresetösségi jog fennállta tekintetében kell döntenie, de a tartási szerződés és a végrendeletek érvénytelensége egyidejűleg vizsgálendő. Megállapítható tehát, hogy az ítéletben foglaltak ellentétesek az addigi pervezetéssel. Mindemellett az elsőfokú ítélet azt tartalmazza, hogy a felperes keresetösségi joga csak akkor áll fenn, ha a javára szóló végrendeletet követően keletkezett végrendeletek érvénytelenek. Mivel az eredeti kereset a tartási szerződés semmisségének a megállapítására irányult, a felperes javára szóló végrendeletek keltét követően keletkezett végrendeletek érvénytelensége feltétele a keresetösségi jog fennálltának, ezért először ebben a kérdésben kell döntenie.

[38] Helytelennek tartotta az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésével összefüggésben kifejtett jogértelmezését is. Amennyiben helytálló az arra vonatkozó álláspont, hogy a két végrendeletet az jogosult megtámadni, aki azok érvénytelensége esetén maga örökölhet, ezért szükséges a tartási szerződés érvénytelenségét és a végrendeletek érvénytelenségét egyidejűleg vizsgálni, a bizonyításfelvétel sorrendjét akkor is meg kell határozni. Márpedig az elsőfokú bíróság korábban maga döntött úgy, hogy a két végrendelet érvényességét tekinti előkérdésnek a tartási szerződés érvényességéhez képest és a két végrendelet érvénytelenségének a bizonyítása esetén vizsgálja a tartási szerződés érvénytelenségét. A bizonyítást a két végrendelet érvénytelensége tekintetében folytatta, és azok tekintetében sem fejezte be. Mindemellett, ha az elsőfokú bíróságnak az egyidejű vizsgálat szükségességére vonatkozó érvelése helytálló, akkor a végrendeletek vonatkozásában is döntést kellett volna hoznia.

[39] Ellentmondásosnak és az eljárási szabályokat sértőnek értékelte, hogy bár az elsőfokú ítélet [45] bekezdése szerint nem áll fenn a felperes keresetösségi joga a tartási szerződés tekintetében sem, az ítélet további részei a tartási szerződés érvényességére vonatkozó megállapításokat tartalmaznak. Amennyiben a felperesnek nincs keresetösségi joga a tartási szerződés érvénytelensége tekintetében, akkor az elsőfokú bíróság ítéletében nem állapíthatta volna meg annak érvényességét sem, és nem utasíthatta volna el érdemben a keresetet ezen indokra hivatkozással.

[40] Az elsőfokú bíróság abból következtetett a tartási szerződés esetében a keresetösségi jog hiányára, hogy a 2016. június 16-i végrendeletet a felperes nem támadta meg, a végintézkedés érvényes és hatályos. Ebben a végrendeletben azonban az örökhatályó

ügy rendelkezett, hogy valamennyi ingóságát, készpénzét, nyugdíját és esetleges követeléseit az I. rendű alperes örökölje. A végrendelet tehát nem tért ki a néhai ingatlanára, amelyre a felperes javára szóló 2009. január 12-i végrendelet vonatkozott. A felperes javára szóló végrendeletben az örökhagyó csak a tulajdonában álló ingatlant hagyta a felperesre, minden további vagyontárgyat személylre. A 2016. június 16-i végrendelet megtámadására ezért a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése értelmében csak személyl lenne jogosult, az a végrendelet az ingatlanról nem is rendelkezik, tehát annak érvénytelenségére vonatkozó igényt a felperes keresetösségi jog hiányában nem terjeszthet elő.

[41] A fellebbező felperes tévesnek találta azt a megállapítást is, hogy a 2016. június 16-i végrendeletben felsorolt követelésnek minősül a tartási szerződés érvénytelenségéből eredő tulajdonjog bejegyzése, illetve visszajegyzése iránti, mint az örökhagyó vagyonába tartozó követelés. A tulajdonjog bejegyzése, illetve visszajegyzése iránti igény polgári jogi értelemben nem minősülhet követelésnek, tekintettel a Ptk. 8:1. § 5. pontjára. Egy közigazgatási határozat meghozatala iránti igény sem tartozik az érintett vagyonába, a Ptk. 7:24. §-a szerinti értelmezési elvnek sem felel meg. Másrészt ez a következtetés azért sem helytálló, mert 2016. június 16-án az örökhagyónak ilyen igénye nem állt fenn, hiszen az ingatlanak még bejegyzett tulajdonosa volt.

[42] Részletes előadást tett a felperes a bizonyításra vonatkozó szabályok megsértésére, illetve a bizonyítatlanságra vonatkozóan.

[43] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a felperes nem tett eleget a tartási szerződés érvénytelensége körében az őt terhelő bizonyítási kötelezettségének. Ennek oka azonban az volt, hogy a bizonyítás felvételének sorrendjében a tartási szerződés érvénytelenségének bizonyítására a két végrendelet érvénytelenségének bizonyítását követően került volna sor. A tárgyalás berekesztésekor fennálló bizonyítatlanság ezért egyrészt az elsőfokú bíróság eljárási hibájára vezethető vissza, másrészt maga az elsőfokú bíróság sértette meg a bizonyításra vonatkozó szabályokat azzal, hogy a bizonyítási indítványokat figyelmen kívül hagyta és a meglévő bizonyítékokat sem értékelte. Az elsőfokú bíróság zárta el eljárásával azon jogától, hogy a tartási szerződés érvénytelenségére vonatkozó bizonyítékait teljeskörűen előadja, illetve a per során felmerülő esetleges további adatok alapján szükség szerint keresetét módosítsa más, további semmisségi ok megjelölésével. Az érvénytelenségi oknak a felperes „feltételezéseként” való értelmezése kizárólag azon alapulhatott, hogy az elsőfokú bíróság nem, illetve részben folytatta le a tartási szerződés érvénytelensége tekintetében szükséges bizonyítást.

[44] Előadta, hogy már keresetében is indítványozta a tartási szerződés jóerkölsbe ütközésének igazolására tanú3 és tanú4 tanúk meghallgatását. A per előrehaladtával további indítványokat is kívánt tenni – okiratok csatolásával, tanúk meghallgatásával – a tartási szerződés megkötésének körülményeire vonatkozóan. Ennek azért nem tett eleget, mert az elsőfokú bíróság úgy döntött, hogy elsőként a végrendeletek érvénytelensége tekintetében folytatja le a bizonyítást. A per során a bizonyításfelvétel sorrendjét a bíróság meghatározta, és a felperes ennek megfelelően tette meg bizonyítási indítványait; az általa megjelölt személyek meghallgatását az elsőfokú bíróság kilátásba helyezte (gondozási központ alkalmazottai, személy3, tanú5).

[45] Bár az elsőfokú bíróság beszerezte az egészségügyi szolgálat1nél és egészségügyi szolgálat2nél keletkezett orvosi dokumentációt az örökhagyó látásromlásával kapcsolatban, az iratok megérkezéséről azonban csak az utolsó tárgyalás megkezdésekor tájékoztatta a feleket, akik a dokumentáció tartalmát nem is ismerhették meg, arra vonatkozóan nyilatkozatot sem tudtak tenni.

[46] Kifogásolta, hogy a megtett bizonyítási indítványokat az elsőfokú bíróság nem utasította el, a meglévő bizonyítékok megismerésére nem adott lehetőséget, a tárgyalást úgy

rekesztette be, hogy nem indokolta meg, miért döntött a bizonyításfelvétel korábban meghatározott sorrendjének módosításáról. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a tartási szerződés érvénytelensége körében a bizonyítást nem folytatta le.

[47] Fellebbezésének kiegészítésében hangsúlyozta, hogy a jóerkölcsbe ütköző szerződések semmisségét kimondó rendelkezés generálklauszula, így annak tartalmát az eljáró bíróságoknak az adott konkrét ügyben kell megállapítania. Az elsőfokú bíróság ítéletének [25] bekezdésében az ítélkezési gyakorlat ismertetésével vázolta, hogy ebben a körben mit vizsgált, és a döntés indokolását is erre alapította. A jóerkölcsbe ütközés azonban ennél tágabb kategória, azt nem lehet a szerződéskötés befolyásmentességére, a tartásra kötelezett hozzátartozók hozzáállására korlátozni. Az elsőfokú bíróság érdemben nem foglalkozott a keresetben megtett tényállításokkal és előterjesztett bizonyítékokkal. A felperes már ekkor kifejtette: önmagában az jóerkölcsbe ütköző lehet, hogy az I. rendű alperes, mint egyházi személy kötött tartási szerződést, az egyház tulajdonában álló ingatlanban nyújtott tartást, és olyan szerződést kötött, amelyet a hasonló tevékenységet folytató személyeknek jogszabályok és etikai normák tiltanak. Ezzel kapcsolatban kérte tanú⁴ tanúként meghallgatását is, amely indítványát az elsőfokú bíróság szintén figyelmen kívül hagyta. Mindezek a körülmények a bizonyítási eljárás nagymértékű kiegészítését, eltérő tényállás megállapítását indokolják.

[48] Megítélése szerint az elsőfokú bíróság a tartási szerződés jóerkölcsbe ütköző volta kapcsán vizsgált elemeket is tévesen értékelte. Tényként fogadta el a II. rendű alperes nyilatkozatát, miszerint ő felhívta személy¹ tanút, aki nem vállalta az örökhagyó elhelyezését [38]. személy¹ azonban meghallgatásakor úgy nyilatkozott, hogy ő II. rendű alperessel egy alkalommal találkozott, illetve egy elmaradt bírósági per során. Az elsőfokú bíróság azt is tényként fogadta el a II. rendű alperes előadása alapján, hogy személy¹ nem vállalta az örökhagyó elhelyezését. A 37. sorszámú jegyzőkönyvben azonban személy¹ azt állította, hogy ez akkor (az gondozóházban tett látogatása idején) még nem lehet aktuális, az ehhez szükséges körülményeket ki kell alakítani és majd pár nap múlva visszatérnek erre és tisztázzák a helyzetet. Nem arról volt tehát szó, hogy nem vállalta az elhelyezést, hanem arról, hogy öt gyermekes családapaként ezt meg kellett beszélnie családjával.

[49] Sérelemzte, hogy a befolyásmentesség körében az elsőfokú bíróság mellőzte bizonyítási indítványait. Az elsőfokú ítélet [31] bekezdése tartalmazza, hogy az örökhagyót évek óta foglalkoztatta a megfelelő elhelyezésének gondolata, amit az váltott ki, hogy gyanakodni kezdett a felette lévő lakás tulajdonosára. Ezzel összefüggésben a felperes bizonyítani kívánt, hogy az örökhagyó tartási szerződés megkötéséhez vezető döntését nagymértékben befolyásolta az a tévképzet, hogy a felette lévő lakásban vadkendert természetnek (tanú³ megidézni kért tanú ebben az időszakban az település Önkormányzat jegyzője volt).

[50] Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú eljárás során az I. és a II. rendű alperesek nem adtak felmentést az orvosi titoktartás alól, ezért az elsőfokú bíróság a felperes indítványa ellenére nem tudta beszerezni az örökhagyó szembetegségének lefolyására vonatkozó teljes orvosi dokumentációt. A felperes ugyanezen okból nem tudta a per anyagává tenni azokat az orvosi iratokat, amelyeket a kórházban bocsátottak rendelkezésére az örökhagyó betegségével és élete utolsó két hónapjával kapcsolatban. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság az ítélet [36] bekezdésében egy 2016. június 15-i pszichiátriai vizsgálat eredményére hivatkozott. Álláspontja szerint eljárási szabálysértésnek minősül, hogy a bíróság egyes orvosi iratokat mérlegelése tárgyává tett, míg másokat kizárt, előterjesztésükre lehetőséget sem adott, és nem járt el következetesen az orvosi titoktartás körébe eső dokumentumok megítélése során.

[51] A 2016. június 16-án kelt végrendelet megtámadása azért sem volt szükséges, mert a kereset megállapítási igény, amelynek jogkövetkezményeként a felperes kérte az

eredeti állapot helyreállítását. A tartási szerződés és a végrendeletek érvénytelensége esetén az eredeti állapot helyreállítása alkalmazandó jogkövetkezményként, függetlenül attól, hogy ez, mint „követelés” beletartozott-e az örökhagyó vagyonába, és azt ő megörökölte-e.

[52] Állítása szerint az elsőfokú ítélet meghozatalát követően jutott tudomására, hogy amikor az örökhagyó megértette, hogy az I. rendű alperessel, mint magánszeméllyel kötött tartási szerződést (és nem az egyháznak juttatta a vagyonát), szeretne volna a megállapodást felbontani. Ehhez a apácarendnél tevékenykedő ügyvédtől kért segítséget, és a felperes e személy tanúkénti meghallgatását indítványozta.

[53] A perköltség körében előadta, hogy az I-II. rendű alperesek jogi képviselője a tárgyalások során mindvégig rendkívül színvonalas jogi munkát végzett, ezért a megállapított perköltség összege nem tekinthető túlzott mértékűnek. A II. rendű alperes részére megítélt perköltség leszállítását azért kérte, mert a fél a perben csupán később csatlakozott. Érdemi képviseletére szükség nem volt, mivel az I. rendű alperes képviseletében előadottak az ő védekezésének is megfeleltek. A II. rendű alperes képviseletében tehát külön eljárási cselekményre nem került sor.

[54] Az I-II. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását célozta. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozott, az alkalmazott jogszabályok, az abból levont jogi következtetések teljes mértékben helytállóak.

[55] A felperes keresetösségi jogának hiányára vonatkozó döntéssel egyetértettek, figyelemmel a Ptk. 6:88. § (3) bekezdésére, 7:37. § (2) bekezdésére, 7:41. § (2) bekezdésére. A tartási szerződés és a végrendeletek érvénytelenségét egyidejűleg kellett vizsgálni. Elsősorban a felperes keresetösségi jogának kérdésében kellett állást foglalni, ezzel pedig nem állnak ellentétben az ítélet további megállapításai {[16], [17], [22] bekezdések}, mivel az elsőfokú bíróság itt indokolta, hogy miért egyidejűleg szükséges a végrendeletek és a tartási szerződés vizsgálata. A bizonyítás felvételére a felek által előterjesztett bizonyítási indítványok alapján került sor a per teljes tartama alatt. Ezért az elsőfokú bíróság nem is sérthette meg az eljárási szabályokat.

[56] A Ptk. 7:37. § (2) bekezdése alapján helyesen következtetett arra az elsőfokú bíróság, hogy a tartási szerződés és a végrendeletek érvénytelensége egyidejűleg vizsgálendő.

[57] Okszerűen levont az a következtetése is, hogy a felperes a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget. A keresetben megjelölt okból a tartási szerződés érvénytelenségét megállapítani nem lehetett. A szerződés érvényes, így a felperesnek keresetösségi joga – a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésére tekintettel – nincs.

[58] Az alperesek értékelése szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai kétséget kizáróan igazolták, hogy az örökhagyó szándéka az volt, hogy az eltartásáról gondoskodó személyt részesíti juttatásban. Ez intézményi keretek között nem volt megoldható és az I. rendű alperes volt az, aki – más személyek visszautasító nyilatkozatát követően – vállalta és teljesítette a gondozást. Bizonyított tény továbbá, hogy az I. rendű alperes személyével és az általa nyújtott szolgáltatással az örökhagyó elégedett volt.

[59] Tévesen értelmezte a felperes a tartási szerződés tekintetében a keresetösségi jog hiányára vonatkozó ítéleti indokokat is. A 2016. június 16-i végrendelet megtámadásának hiánya a tartási szerződés érvénytelenségének bizonyítatlanságán túl egy újabb, attól teljes mértékben független önálló ok arra, hogy a felperesnek nincs keresetösségi joga.

[60] Az elsőfokú bíróság a bizonyítást a felek által az eljárási szabályoknak megfelelően előterjesztett bizonyítási indítványok alapján folytatta le, ezért sem alapos az az érv, hogy a bizonyítatlanság a bíróság hibájára vezethető vissza. Az utolsó tárgyaláson az elsőfokú bíróság valamennyi fél számára lehetőséget biztosított további bizonyítási indítvány

előterjesztésére, a felperes ekkor nem tett indítványt. Ezért alaptalan az a fellebbezésben előadott érv, hogy a felperes újabb indítványokat kívánt volna előterjeszteni. Mindemellett a per eldönthetősége szempontjából minden jelentős tény bizonyítása megtörtént, az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján mind a tényállás megállapítási, mind pedig indokolási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett.

[61] Az I. rendű alperes a tartási szerződés megkötése során magánszemélyként járt el, sem jogszabályt, sem etikai normát nem sértett. A felperes által e körben csatolt okirati bizonyítékok jelentőséggel nem bírnak és a felajánlott tanúmeghallgatás is szükségtelen. Érveik alátámasztásaként a egyházmegyét vezető tanú⁴ püspök általános helynöke által kiadott tájékoztatásra hivatkoztak, amely szerint az I. rendű alperes eljárását semmiféle egyházi törvény nem korlátozta.

[62] Az örökhagyó befolyásmentes szerződéskötési szándéka tekintetében személyl tanú vallomását idézték, amely szerint az örökhagyó személyisége miatt az otthon vezetője sem tanácsolta kisgyermekes családnál való elhelyezését. A tanú azt is elmondta, hogy az örökhagyó a későbbiekben maga közölte, hogy meggondolta magát és településen² keres megoldást.

[63] A 2016. június 15-i pszichológiai vizsgálat eredményének tartalma nem vonható az orvosi titok hatálya alá, mindemellett e hivatkozás csekély súlyú részelem az érdemi döntés indokai között.

[64] Vitatták az örökhagyónak a tartási szerződés felbontására vonatkozó szándékát, idézve e körben dr. tanú¹ tanú vallomását, akinek az örökhagyó illet nem említett. A tanú észlelése alapján a néhai tisztában volt a megállapodás tartalmával. A tanúbizonyítás erre a körülményre is szükségtelen volt, hiszen valós felbontási szándék esetén a szerződő felek közösen okiratba foglalhatták volna azt, illetve e tárgyban per megindítására is volt lehetőség. Bár a felperes hivatkozása szerint az egyház örökössé nevezése volt az örökhagyó szándéka, a jelen perben megismert két végrendelet is magánszemélyek részére szóló juttatást tartalmaz.

[65] A perköltségre vonatkozó fellebbezési kérelem körében az alperesek előadták, hogy perben állásuk időtartamának különbsége csekély. A II. rendű alperes érdemi képviselőre külön, a személyét érintő végrendelet tekintetében került sor, emiatt nem indokolt a perköltség összegének leszállítása. A pertárgyérték meghatározásánál a II. rendű alperes vonatkozásában készült és a felperes által támadott végrendelet külön számításba veendő. Mindemellett több tárgyalás megtartására is sor került, amelyeken a jogi képviselő jelen volt és a fél képviselőt ellátta.

[66] A III. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

[67] A fellebbezés alaptalan.

[68] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése [Pp. 228. § (4) bekezdése], ezért azt a másodfokú felülbírálat teljes terjedelmében érintette a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátainak megfelelően.

[69] Az elsőfokú bíróság érdemi döntésében a keresetösségi jog hiánya miatt utasította el a kereseti kérelmet és a felperes is elsődlegesen az erre vonatkozó ítéleti indok helytelenségét állította.

[70] Helyesen indult ki az elsőfokú bíróság abból, hogy a felperes keresetösségi joga kizárólag az ingatlan tekintetében vizsgálható. A felperes valamennyi érvénytelenségi követelése tekintetében a 2009. január 12-én kelt, őt az ingatlan örököséként nevesítő végrendeletre alapította igényérvényesítési jogosultságát. A felperes az ingatlant érintő valamennyi, saját javára szóló végrendelet után az ingatlanra vonatkozóan keletkezett jognyilatkozat érvénytelenségét állította. Az elsőfokú bíróság megfelelő logikai

következtetést vont le a felperes kereshetőségi jogát illetően az egyidejűleg fennállónak tekintendő jogügyleti érvénytelenségekkel kapcsolatban is. Ennek lényegi tartalma az, hogy amennyiben a tartási szerződés nem érvénytelen, illetve a felperes javára szólónál későbbi végrendeletek egyike (bármelyike) érvényes, a felperes kereshetőségi joga nem áll fenn.

[71] Az elsőfokú bíróság a Ptké. 50. § (1) bekezdése és 57. § (1) bekezdése alapján a Ptk. rendelkezéseit tekintette irányadónak, a 2013. április 11-i végrendeletek esetében azonban a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) szabályozását kell figyelembe venni, mert ez a végintézkedés a Ptk. hatályba lépése (2014. március 15.) előtt keletkezett. Ennek a pontatlanságnak azonban nem volt jelentősége a jogvita érdemi elbírálása során, mert a két törvénynek a kereshetőségi jog vizsgálata szempontjából irányadó rendelkezései tartalmilag megegyezők [a régi Ptk. 650. § (1)-(2) bekezdése, 653. §-a, illetve a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése, a 7:41. § (1)-(2) bekezdése]. Azonos a felperes által megjelölt érvénytelenségi okok szabályozása is [rég Ptk. 624. § (3) bekezdése, a 632. § (1) bekezdése, illetve a Ptk. 7:14. § (5) bekezdése, a 7:19. § (1), (3) bekezdése], bár a végrendeletek érvénytelenségének érdemi vizsgálatára a perben nem került sor.

[72] A felperes kereshetőségi jogát arra alapította, hogy létezik olyan végrendelet, ami érvényes és amely alapján ő az ingatlan örököse. Jogi érdekeltségét tehát a 2009. január 12-i végrendelet teremtette meg. A 2016. június 16-i magánvégrendeletet nem támadta, mivel az a végintézkedés kizárólag az örökhagyó ingóságaira vonatkozó rendelkezéseket tartalmazott, a felperes jogait nem érintette, ebből következően az érvénytelenség megállapítása iránti igényt kereshetőségi jog hiányában nem érvényesíthetett volna.

[73] Mindemellett az elsőfokú bíróságnak a 2016. június 16-i végrendelet és a felperes kereshetőségi joga összefüggéséről tett további megállapításai is tévesek. A tartási szerződéssel kapcsolatban az elsőfokú bíróság okszerűtlenül érvelt azzal, hogy a felperesnek azért nincs anyagi jogi legitimációja, mert a tartási szerződésből eredő visszajegyzési követelés az örökhagyó vagyonába tartozott, amelyet az I. rendű alperes örökölt. A felperesnek fennáll a Ptk. 6:88. § (3) bekezdése szerinti jogi érdekeltsége attól függetlenül is, hogy az örökhagyó követelésének ő az örökösévé válik-e vagy sem. A 2009. január 16-i végrendelet a felperest tette a perbeli ingatlan örökösévé (van olyan, jelenleg érvényesnek tekintendő végrendelet, amely öröklésének lehetőségét megteremti). A végrendeleti öröklés útján esetlegesen keletkező tulajdonjog, az annak megállapítására és ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésére vonatkozó igény az az alanyi jog, amelyen a felperes jogi érdekeltsége saját jogán alapul.

[74] Ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az érdemi döntésének indokolásában idézett BH2013. 96. számon megjelent eseti döntést. A vonatkozó határozatnak nem az az elvi tartalma, hogy csak azt illeti az igényérvényesítés joga, aki az örökhagyó követeléseinek az örököse. A hivatkozott döntés a szerződés tévedés címén történő megtámadásának esetkörével foglalkozik, amelynél a jogszabály csupán a szerződést kötő fél részére teszi lehetővé az érvénytelenségi igény érvényesítését [a régi Ptk. 210. § (1) bekezdése, illetve a Ptk. 6:90. § (1) bekezdése]. Ebben az esetben az egyik szerződő fél jogutódjaként fellépő igényérvényesítő örökös a megtámadást a jogelődjére irányadó feltételek fennállása esetén és időbeli korlátok között gyakorolhatja, ebben az esetben valóban az örökhagyó jogi státuszát folytatva.

[75] Az elsőfokú bíróság érvelésének helyessége esetén bármely, még létre sem jött követelés átruházásáról kötött ügylet vagy egyoldalú jognyilatkozat véglegesen megakadályozná az egyébként érvényesen létrejött tulajdoni igény érvényesítését.

[76] A fellebbezésben foglalt érveléssel szemben a felperes tulajdoni igényt érvényesített, kérelme nem közigazgatási határozat meghozatalára, hanem az állítása szerint

öröklés címén megszerzett tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésére irányult. Helyesen hivatkozott azonban arra a felperes, hogy az elsőfokú bíróság által az örökhagyó követeléseként meghatározott igény a 2016. június 16-i végrendelet keletkezésének időpontjában még nem is létezett, hiszen a tartási szerződést a felek csak ezt követően, 2016. június 21-én kötötték meg.

[77] Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetösségi jog vizsgálatának elsődlegességével és a felperesnek a tartási szerződés, valamint a végrendeletek érvénytelensége iránti igénye tekintetében fennálló perbeli legitimációja egyidejű vizsgálatával kapcsolatban kifejtett jogi állásponttal. A felperes a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítását csak akkor kérheti, ha a 2013. április 11-i és 2016. május 6-i végrendeletek érvénytelenségét a bíróság megállapítja. Ugyanakkor a végrendeletek érvénytelensége iránti igényt csak akkor terjeszthet elő, ha a 2016. június 21-i tartási szerződés érvénytelen. Ahhoz tehát, hogy a keresetösségi jog kérdéséről dönteni lehessen, vagy a tartási szerződés, vagy a végrendeletek érvényessége/érvénytelensége tárgyában állást kellett foglalni. Mivel valamennyi, a keresetösségi jogot megalapozó feltételnek egyidejűleg fenn kell állnia, a bíróság választhatott, hogy a pergazdaságossági-célszerűségi szempontok alapján melyik jogügylet érvényességét vizsgálja.

[78] Az elsőfokú bíróság a tartási szerződés érvényessége vagy érvénytelensége alapján kívánt határozni a keresetösségi jogról. Ennek az álláspontnak a helyességét indokolja, hogy az örökhagyó még életben rendelkezési jogával élve kötött ügylete kihathatott a végintézkedéseire, ennek következtében nem tartozhat a hagyatékba az a vagyontárgy, amely a halál időpontjában már nincs az örökhagyó tulajdonában. A megállapodás jóerkölcsbe ütközésének elsődleges vizsgálata azért is helyes volt, mert ebben az esetben alapvetően jogkérdésben kellett állást foglalni, míg a végrendeletek érvénytelensége körében megjelölt körülmények (az örökhagyó olvasásra, írásra képtelensége, belátási képességének hiánya) egyértelműen szakkérdésnek minősül, és ezért hosszabb, költségesebb bizonyítási eljárást tett szükségessé.

[79] A fellebbező eljárási szabálysértésként is kifogásolta az elsőfokú bíróság keresetösségi jog tárgyában lefolytatott vizsgálódását. A Pp. 3. § (3) bekezdése értelmében a bíróság kötelessége, hogy a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztassa. A Pp. 163. § (1) bekezdése szerint a bizonyítást a bíróság rendeli el pervezető végzésével, amelyhez a Pp. 227. § (2) bekezdése értelmében nincs kötve.

[80] Jelen esetben az eljárás irataiból megállapítható volt, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítandó tényekre, a bizonyítási teherre és a bizonyítás sikertelenségének következményeire vonatkozó tájékoztatást a feleknek megadta (Budai Központi Kerületi Bíróság 24.P.23.219/2017/25. számú jegyzőkönyv, Fővárosi Törvényszék 21.P.22.797/2018/16., 22., 25., 43., 49., 54. sorszámú jegyzőkönyvek), ezért a Pp. 3. § (3) bekezdésében szereplő eljárási szabályok megtartásával folyt az eljárás, következésképpen a Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezési ok nem áll fenn.

[81] Az érdemi döntés indokai – a fellebbezésben foglaltakkal ellentétben – megfelelnek a Fővárosi Törvényszék 21.P.22.797/2018/22. számú jegyzőkönyvében írtaknak, hiszen az elsőfokú bíróság valóban a felperes perbeli legitimációját vizsgálta elsődlegesen. Az eljáró bíróság tájékoztatási kötelezettsége nem terjed ki a jogvita, a felek érveinek értékelésére, a bizonyítottság aktuális állásának ismertetésére. Mindemelllett, ha a bizonyítási eljárás adatai a jogvita korábbiaktól eltérő megítélését, eltérő jogi álláspont kialakítását eredményezik, az eljáró bíróság az előzőleg meghatározott pervezetést módosíthatja, ennek korlátja a Pp. 3. § (3) bekezdésében megszabott kötelezettség teljesítése. Mivel jelen esetben az elsőfokú bíróság tájékoztatási kötelezettségét teljesítette és érdemi döntésének indokai

körébe sem vont egyéb, olyan körülményt, illetve nem értékelt olyan tényállási elemeket, amelyekre vonatkozóan a kioktatás elmaradt volna, a pervezetés fellebbezésben állított módosulása eljárási szabálysértésként nem értékelhető.

[82] Az eljárás irataiból az is megállapítható, hogy az elsőfokú eljárás során a felperes a tartási szerződés érvénytelensége tekintetében is előterjesztette bizonyítékait, bizonyítási indítványait, amelyeknek az elsőfokú bíróság részben helyt adott. A felek személyes nyilatkozata, személy1, tanú2, tanú1, tanú6, tanú7 tanúk vallomása a tartási szerződés érvénytelensége iránti igény tekintetében is bizonyítékkul szolgált.

[83] A keresetösségi jog vizsgálata során az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a tartási szerződés érvénytelenségére vonatkoztatva idézte az ítélkezési gyakorlat szerinti jóerkölcsbe ütközés eseti döntéseit és ezek mentén elemezte a perbeli jogkérdést. Alappal sérelmezte ezért a fellebbező felperes, hogy az esetre egyediesítés elmaradt. Bár az érdemi döntés indokolásának [27] bekezdése ismertette a keresetlevélben megjelölt, a megállapodás jóerkölcsbe ütközését alátámasztó körülményeket, azok érdemi értékelése nem történt meg. Nem eredményezheti viszont ez az indokolásbéli hiányosság az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését [Pp. 252. § (2), (3) bekezdése], mert a mulasztás a másodfokú felülbírálat során pótolható, további bizonyítás lefolytatása szükségtelen e körben.

[84] Az elsőfokú bíróság a felperes „feltételezéseként” határozta meg a keresetlevélben a tartási szerződés jóerkölcsbe ütköző jellegére vonatkozóan felsorolt tényállási elemeket. A másodfokú bíróság megítélése szerint a felperes valóban nem igazolt olyan tényeket, amelyek az érvénytelenséget a keresetben megjelölt jogcímen megalapozták volna. Önmagában az I. rendű alperes hivatása nem teszi jóerkölcsbe ütközővé egy plébánosként szolgáló pap és egy hívő között létrejött polgári jogi megállapodást. A felperes nem bizonyított olyan körülményt, amely akár az örökhagyó vallásosságának kihasználását, akár a tőle megszerzett információkkal való visszaélést alátámasztotta volna. A kereset tényállításainak bizonyítása nem az elsőfokú bíróság pervezetése miatt maradt el. Egyrészt a felperes sem tett részletes tényelőadást ezekre a tényállási elemekre vonatkozóan, másrészt az általa indítványozott és az eljáró bíróság által mellőzött indítványai nem is illeszkedtek érveikhez.

[85] Az elsőfokú bíróság elutasította tanú5 tanúkénti meghallgatását célzó indítványt, mivel a felperes a tartási szerződés megkötésének körülményeire vonatkozóan kérte az okiratot szerkesztő ügyvéd nyilatkoztatását, az nem szolgálhatott volna bizonyítékként az I. rendű alperes eljárásának etikai megítéléséhez. A tartási szerződés jóerkölcsbe ütköző volta tekintetében az egyház belső szabályainak megtartása nem értékelhető szempont. A polgári perben eljáró bíróságnak nem feladata annak megítélése, hogy az egyházi rend tagja kötelezettségeit hogyan teljesíti és a hivatásához fűződő elvárásokat mennyiben tartja meg. Az általánosan elfogadott erkölcsi normák, szokások, az általános társadalmi megítélés nem feleltethető meg a katolikus egyházban szolgálatot teljesítő személyekkel szemben az egyházi renden belül támasztott elvárásoknak. Ezért tanú4 tanúként meghallgatása és a keresetlevél mellékletét képező egyházi szabályzatok bizonyítékként értékelése szükségtelen volt.

[86] A tartási szerződés érvénytelensége iránti igény elbírálása során az ítélkezési gyakorlathoz illeszkedően figyelembe vett szempontoknak megfelelő vizsgálatot az elsőfokú bíróság helyesen végezte el, mérlegelési tevékenysége okszerű volt. Bár személy1 tanúvallomása valóban tartalmazza az örökhagyó esetleges kiköltözésére, annak későbbi megbeszélésére vonatkozó előadást, ez a nyilatkozat nem értékelhető az örökhagyó eltartására irányuló szándékként. A tanú vallomásában kitért arra, hogy bár a tartási szerződést az örökhagyó többször is említette, konkrétumok soha nem hangzottak el („... soha nem jutottunk el arra a szintre, hogy konkrétan megbeszéljük, hogy ő nálunk hol nyerne elhelyezést, ha kötnénk valamilyen szerződést”). Az örökhagyó a tanú lányával sem tudott

együtt élni, majd maga döntött úgy, hogy településen² keres megoldást. Mindemellett az örökhagyó kisgyermekkel ellenséges volt, ami szintén a közös életvitelt akadályozhatta (Fővárosi Törvényszék 21.P.22.797/2018/37. számú jegyzőkönyv). Ezért a fellebbezésben idézett fordulat nem alkalmas annak cáfolatára, hogy az örökhagyó közeli hozzátartozóinak tartására nem számíthatott.

[87] A felperes fellebbezésében megjelölt, tanú³ meghallgatását célzó, az elsőfokú bíróság által mellőzött indítvány teljesítése szintén szükségtelen a jogvita érdemi elbírálásához, mert nem alkalmas annak cáfolatára, hogy az örökhagyó befolyásmentes kívánsága volt a tartási szerződés megkötése. A megállapodás jóerkölcsbe ütközését eredményezhette volna, ha azt az örökhagyó valakinek a hatására kötötte meg, ha a tartási szerződés létrehozására vonatkozó szándéka nem saját elhatározása, hanem más személy befolyásolásának következménye. A szomszédos ingatlan jogellenes használati módjára vonatkozó feltételezés azonban ilyen ráhatásként nem értékelhető. A vélt vagy valós vadkender termesztés tényének nem tulajdonítható olyan értelmezés, hogy az örökhagyót valaki saját érdekeinek, céljainak elérése végett vette rá a tartási szerződés megkötésére. Az csupán egy ok lehetett volna a saját életvitelére, a vagyonával való rendelkezésre vonatkozó döntési folyamatban. Ezért a perbeli ingatlan feletti lakás használatára, a felperes ezzel kapcsolatos vélekedésére vonatkozó bizonyítás lefolytatása szükségtelen volt.

[88] Az elsőfokú bíróság által mellőzött további bizonyítási indítványoknak (a gondoási központ alkalmazottainak és személy³nak meghallgatása) a végrendeletek érvénytelensége tekintetében, az örökhagyó egészségi állapotára vonatkozóan lett volna jelentősége, ezért elutasításuk indokolt volt.

[89] A jogvita elbírálása szempontjából annak sem volt jelentősége, hogy az örökhagyó fel akarta-e bontani a tartási szerződést és annak sem, hogy a tartás megfelelő volt-e. Ezek a körülmények nem az érvénytelenség körében értékelendők, az igazolásukra előterjesztett indítványok (a apácarendnél tevékenykedő ügyvéd meghallgatása) teljesítésének nincs helye.

[90] Alaptalanul sérelmezte a felperes fellebbezésében az örökhagyó pszichiátriai leletének értékelését és a további orvosi dokumentáció beszerzésének elmaradását, a peranyag részét képező, az örökhagyó látásromlására vonatkozó iratok megismerhetőségének hiányát. A Fővárosi Törvényszék 26.P.22.797/2018/85. számú jegyzőkönyvéből megállapíthatóan az elsőfokú bíróság a 2022. április 11-i tárgyaláson ismertette az eljárás addig keletkezett iratait. Ebbe beleértendő a egészségügyi szolgálat² és a egészségügyi szolgálat¹ által megküldött dokumentáció is. A jegyzőkönyv szerint a felek egyéb iratismertetést nem kértek, nem állapítható meg ezért a felperes iratbetekintési jogának sérelme.

[91] Mindemellett az I. rendű alperes nem adta meg az orvosi titoktartás alóli felmentést az örökhagyó szembetegségének lefolyására vonatkozó egészségügyi dokumentáció beszerzése érdekében (Fővárosi Törvényszék 21.P.22.797/2018/33. számú irat). Ezért a fellebbezésben kifogásolt iratok érdemi értékelésére lehetőség nem is volt, azt az elsőfokú ítélet sem említette. Az iratanyagnak azért sem volt jelentősége, mert a végrendeletek tekintetében felhozott érvénytelenségi okok bizonyításához kapcsolódóan lettek volna vizsgálhatók. Ezzel szemben az örökhagyó 2016. június 15-i pszichiátriai vizsgálatára vonatkozó iratot az orvosi titoktartás nem érintette.

[92] A jogvita tehát érdemben elbírálható volt az örökhagyó szembetegségének és a halálát közvetlenül megelőző egészségi állapotának vizsgálata nélkül, ezért nem volt jelentősége annak, hogy az alperesek az orvosi titoktartás alóli felmentést nem adták meg.

[93] Alaptalanul sérelmezte a felperes fellebbezésében a II. rendű alperes részére megítélt perköltség összegét. A tartási szerződés érvénytelensége iránti igény az I. rendű

alperest, míg a 2016. május 6-i végrendelet érvénytelensége iránti kérelem a II. rendű alperest érintette 15.000.000 forint, illetve 19.500.000 forint pertárgy érték alapulvételével. A két alperes képviselőt ellátó ügyvéd mindkét kereset tekintetében érdemi védekezést terjesztett elő, a per tárgyalásain részt vett, a bizonyítási eljárás lefolytatása során mindkét alperes képviselőjében eljár. A képviselői jogosultság létrejötte között eltelt néhány hónapos különbség nem elegendő indok a felperes által is elismerten színvonalas ügyvédi tevékenység ellenértékének mérséklésére.

[94] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

[95] A fellebbezés eredménytelensége folytán a felperest kötelezte az I. és II. rendű alperesek ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére a Pp. 239. § szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. Az I. rendű alperes tekintetében 15.000.000 forint fellebbezett értéket vett alapul az érvénytelennek állított tartási szerződésben megjelölt ingatlanérték miatt, míg a II. rendű alperes esetében 19.500.000 forintot a 2016. május 6-i végrendelet érvénytelensége iránti igény, az ingatlan értékbizonyítványa alapján. A fentiek értelmében az Ükr. 3. § (2) bekezdés *a), b)* pontjai, (5) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése szerint számítva határozta meg az I. és II. rendű alperesek jogi képviselőjének munkadíját. A III. rendű alperes a felperessel szemben perköltség igényt nem érvényesített, ezért e tárgyban határozni nem kellett.

[96] A felperes illetékfeljegyzési jogban részesült, pervesztességére tekintettel az ítéltábla őt kötelezte a fellebbezési illeték utólagos megfizetésére az Itv. 46. § (1) bekezdése és a Pp. 78. § (1)-(2) bekezdése értelmében.

[97] A Fővárosi Ítéltábla a polgári és közigazgatási bírósági eljárás során meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről szóló 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet – 2023. január 1-jétől, a 26/2022. (XII. 6.) IM rendelettel módosított – 3. § (2) bekezdésének megfelelően döntött az illeték megfizetéséről.

[98] Az egyes adótörvények módosításáról szóló 2022. évi XLV. törvény 70. §-ával megállapított Itv. 78. §-ának (4) bekezdése alapján a fizetendő illeték a bírósági határozat jogerőre emelkedésétől – a jelen esetben az ítéltáblai határozat meghozatalának napjától – számított 60. napon esedékes.

[99] A másodfokú bíróság tájékoztatja a felperest, hogy az illeték megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni. Amennyiben az illeték megfizetésére történő felhívásnak önként nem tesz eleget a megjelölt határidőben, az illeték behajtására és megfizetésére az Itv. és az adóigazgatási eljárásokra irányadó jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

Budapest, 2023. január 31.

dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke

dr. Stecbauer Anita s.k.
előadó bíró

dr. Kovács Éva s.k.
bíró